

**TURİST REHBERLERİNİN YABANCI DİL KONUŞMA ZORUNLULUĞU OLMALI MI? :
SEÇİLMİŞ ÜLKELER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME (SHOULD SPEAKING FOREIGN
LANGUAGE BE COMPULSORY FOR TOUR GUIDES? : AN ASSESSMENT ON SELECTED
COUNTRIES)**

Derya TOKSÖZ^{1*} (orcid.org/ 0000-0003-3170-6076)

Zafer ÖTER² (orcid.org/ 0000-0002-2733-3281)

¹ Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Isparta, Türkiye

² İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, İzmir, Türkiye

Özet

Turist rehberi; destinasyonun tarihi, kültürü, coğrafyası, mimarisi ve gastronomisi gibi birçok konuya dair birikimlerini yerli ve yabancı misafirlere aktaran kültür elçisidir. Aynı zamanda rehber, yabancı misafirlere gezilen yerlere ilişkin bilgiler aktararak ziyaretçi ile destinasyon arasındaki dil engelini ortadan kaldırmada anahtar bir rol üstlenmektedir. Bu nedenle, turist rehberliğinin icrasında yabancı dil yeterliliği güncelliğini her zaman koruyan önemli bir konu olagelmıştır. Türkiye’de turist rehberi olabileceği koşullardan birisi olan yabancı dil bilgisinin (yabancı dil sınavından 75 ve üstü alma) zorunluluğuna dair tartışmalar mevcuttur. Bu tartışmalardan hareketle yürütülen araştırmanın amacı, turist rehberi olabilmek için yabancı dil bilme gerekliliğinin çeşitli ülkelerin turist rehberliği mevzuatları ve uygulamaları ile kıyaslamalar yaparak incelemektir. Çalışmada alan yazın taraması yapılarak araştırma konusu ile ilgili literatür incelemesi ve derlemesi yapılmıştır. Araştırma, amaca dayalı olarak yapılan sınıflamalardan betimleyici araştırma türünün özelliklerini içermektedir. Dünyadan örneklerle turist rehberliği eğitimi müfredatında yabancı dil öğrenme koşullarına dair süreçlerin belirlenmesi araştırmanın betimleyici özelliğini yansıtmaktadır. Araştırma amacına uygun olarak çalışmanın verileri için ULAKBİM, Social Science Research Network Directory of Open Access, Ebscohost, Scopus, Sage, Emerald ve Oxford University Press veri tabanlarından 10.02.2022-09.10.2022 tarihleri arasında “turist rehberliği eğitimi/tour guiding training ve turist rehberliğinde dil eğitimi/ foreign language learning for tour guiding,” anahtar kelimeleri kullanılarak detaylı tarama yapılmıştır. Araştırma sonuçlarında, Türkiye’deki rehberlerin dil eğitimine ve yabancı dil gerekliliğine dair düzenlemelere farklı ülkelerle kıyaslama yapılarak yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turist rehberliği, Turist rehberliği eğitimi, Yabancı dil.

Abstract

The tour guide is a cultural ambassador who conveys his knowledge to local and foreign guests on many subjects such as the history, culture, geography, architecture and gastronomy of the destination visited. At the same time, the guide plays a key role in eliminating the language barrier between the visitor and the destination by providing information about the places visited to foreign guests. For this reason, foreign language proficiency has always been an important issue in the execution of tour guides. Today, there are debates about the necessity of foreign language knowledge (getting score of 75 or above in a foreign language exam), which is one of the conditions for being a tourist guide in Turkey. Based on these discussions, the aim of this research is to examine the necessity of speaking a foreign language in order to be a tour guide by making comparisons with the tourist guidance regulations and practices of various countries. Within the scope of this research, literature analysis has been realized. This research is classified descriptive in terms of purpose-based classification. The descriptive characteristic of the research covers the processes regarding foreign language learning conditions in global tour guiding training curricula. In accordance with research goals, authors accessed topic-relevant secondary data from databases ULAKBİM, Social Science Research Network Directory of Open Access, Ebscohost, Scopus, Sage, Emerald and Oxford University Press between February 10th 2022-October 9th 2022. Keywords used during the query were in Turkish and English; “turist rehberliği eğitimi/tour guiding training ve turist rehberliğinde dil eğitimi/ foreign language learning for tour guiding”. In the results of the research, the regulations on the language education and foreign language requirements of guides in Turkey were compared with different countries.

Anahtar Kelimeler: Tour guiding, Tour guiding training, Foreign language.

* Sorumlu yazar: deryakilic@isparta.edu.tr

DOI: 10.33083/joghat.2022.226

Giriş

Dünyada turizm sektöründe önde gelen ülkeler turist rehberliği eğitimi konusuna özel önem vermektedirler. Bunun başlıca nedeni ise turizm sektörünün rekabetçi bir yapı kazanmasında ve olumlu imaj yaratılmasında turist rehberinin katkısının yadsınamayacak kadar fazla olmasıdır. Bu bağlamda, turist rehberinin nitelikli bir şekilde mesleğini yürütebilmesi için sahip olması gereken bilişsel, sosyal ve teknik becerilerin kendisine kazandırılması önemli bir konu haline gelmektedir. Turist rehberi, çoğunlukla turistlere gezileri boyunca eşlik eden ve onları en çok etkileyen ve onlarla en çok vakit geçiren turizm çalışanıdır. Rehber, gidilen yöre hakkında turistlerde oluşabilecek olumlu veya olumsuz bir izlenimin ve düşüncenin oluşmasında belirleyici bir role sahiptir (Ap ve Wong, 2001). Tur rehberlerinin kaliteli bir hizmet ve deneyim sunma kapasitesi sadece iş başarısı için değil, aynı zamanda hem parçası oldukları daha geniş yelpazede turizm endüstrisinin sürdürülebilirliği hem de deneyimlerin üzerine inşa edildiği turist memnuniyeti için kritik öneme sahiptir (Ham ve Weiler, 2002).

Turist rehberinin mesleğinin gerekliliklerini yerine getirmesi ve kendisinden beklenen faydayı sunabilmesi noktasında belki de en önemli konu rehberlerin almış olduğu eğitimidir. Eğitim, bireylerin ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerilerin kazanılmasında başvurulan bir süreçtir. Turizme ve uluslararası arenada ülkelerin imajına atfedilen önem gün geçtikçe arttığı için bu konuda rehberin sahip olduğu roller de önem kazanmıştır. İyi bir rehberin iyi bir eğitime sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda Türkiye’deki turist rehberliği eğitimi ilişkin güncel verilere ve eğitim içeriklerine temel olarak değinmek gerekmektedir. YÖK Lisans Atlası, 2021 verilerine göre Türkiye’de “turizm rehberliği / seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği” programları bağlamında eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten ön lisans düzeyinde 30 ve lisans düzeyinde 36 bölüm bulunmaktadır. Turist/Turizm rehberliği bölümleri ön lisans düzeyinde 25’i devlet, 5’i vakıf, lisans düzeyinde 33’ü devlet, 3’ü vakıf üniversitesinde bulunmaktadır. 2021 yılında lisans programı kapsamında 1873, ön lisans programı kapsamında 1667 kişilik kontenjan açılmıştır. 2019 yılında 34 fakülte ya da yüksekokul bünyesinde 1909 kontenjan açılmış ve 1894 aday açılan bu kontenjanlara yerleştirilmiştir (Aksoy, 2020: 41).

Eski çağlardan beri rehberlik hizmeti veriliyor olsa da günümüzde rehberliğin bir meslek olarak kabul görmesi, çokta eskiye gitmemektedir (Albrecht vd., 2021). Türkiye’de ise turist rehberliğinin bir meslek olarak kabulü ve yasal statüye sahip olması, 2012 yılında çıkan 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu’na dayanmaktadır. Bu bağlamda, turist rehberliği üzerine çalışmaların ve araştırmaların yoğunlaştığı ifade edilebilir (ör; rehberin rolleri, turist-rehber etkileşimi/iletişimi, rehberin sahip olduğu beceriler vb. kavramlar yoğun olarak üzerinden durulan araştırma konularıdır). Rehberde yabancı dil şartının aranıp aranmaması konusu ise güncel konulardan birisi olarak araştırma sahasında yer almaktadır. Rehberlik mesleği her şeyden önce kendisini ana dilinde ve yabancı bir dilde iyi bir şekilde ifade edebilmeyi gerektirmektedir (Kürkçü, 2017). 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun mesleğe kabul şartlarında “yabancı dil yeterlilik belgesine” sahip olma ifadesi/ibaresi yer almaktadır. Söz konusu kanun maddesinin değiştirilmesine yönelik daha önce de taleplerin olduğu bilinmektedir. Örneğin, 2018 yılında böyle bir taleple mahkemeye başvurulmuştur. Söz konusu talebe ilişkin Danıştay dava sonucuna göre “mesleğin gereği olan yabancı dil bilme zorunluluğunun anayasayla ve ilgili kanunlarla çelişmediği hükmü” verilmiştir (Apalı ve Kırlar-Can, 2020: 252).

Turist rehberliği eğitiminde yabancı dil eğitimi/yeterliliği sorunu (Aksoy, 2020; Düzgün, 2021, Çelikkanat Paslı ve Paslı, 2022) başlıca neden gösterilerek bazı kurum/kuruluşlar günümüzde “Türkçe rehberlik” konusunu gündeme getirmektedirler. Türkçe rehberlik ajandası üzerinden, bazı meslek paydaşları yabancı dil bilme şartı kaldırılarak/aranmaksızın rehberlik ruhsatnamesinin verilmesi gerektiğini öne sürerken, bazı paydaşlar ise yabancı dil bilmeden turist rehberi olunamayacağını vurgulamaktadır (Eser ve Şahin, 2020; Çelikkanat Paslı ve Paslı, 2022). Turizm sektörünü ve akademi camiasını yakından ilgilendiren bu tartışmalı/ikilemli konuya yürütülen bu çalışma ile nesnel bir bakış açısı sunulmaya çalışılmıştır. Araştırmada önce turist rehberliği eğitimi kapsamına giren konular genel çerçevede ele alınmıştır. Devamında dünyadan örneklerle turist rehberliği eğitimi müfredatında yabancı dil öğrenmenin yeri irdelenmiştir. Sonuç kısmında, turist rehberliği mesleğine ilişkin uluslararası uygulamalar çalışma sonuçları ile karşılaştırılarak konuya dair sentez ortaya konulmuştur.

Kavramsal Çerçeve ve Literatür Taraması

Dünyadan Örneklerle Turist Rehberi Olabilme Koşulları

Turist rehberinin mesleğini yürütürken sahip olması gereken nitelikler (Yu, Weiler ve Ham, 2002; Weiler ve Yu, 2007) ve sahip olduğu önemli roller hem turizm sektörü hem de araştırmacılar tarafından giderek daha fazla üzerinde durulan konular haline gelmiştir (Zhang ve Chow, 2004). Rehberler, turizm destinasyonlarının ve işletmecilerinin taleplerini karşılama ve misafirlere tatmin edici bir deneyim sunmanın yanı sıra doğal ve kültürel kaynakların korunmasında önemli bir rol oynamaktadır (Weiler ve Ham, 2002). Turist rehberinin görevleri içerisinde çevreye ve topluma duyarlı davranışlar sergilemek, doğanın korunmasına yardımcı olmak, bilgilendirme ve yorumlama sağlamak ve son olarak yabancı turistler ve yerel topluluklar arasında kültürel bir arabulucu olarak hareket etmek (Cohen, 1985) gibi çok yönlü rolleri yer almaktadır. Turist rehberlerinin bahsi geçen nitelikleri ve becerileri kazanabilmesi için kuşkusuz iyi bir eğitim alması gerekmektedir. Bu noktada, rehberlerin almış olduğu eğitim ve eğitimlerin içeriği öne çıkmaktadır. Farklı ülkelerde turist rehberi olabilme koşulları ve rehberlerden istenen kriterlerin neler olduğu aşağıdaki çalışmalarda yer almaktadır.

İngiltere'de lisanslı turist rehberlerini The Guild of Registered Tour Guides isimli birlik temsil etmektedir. Başvuru sahipleri için temel şartların nispeten kolay olduğu görülmekte ve çeşitli mesleklerden insanların başvuru yapabildiği belirtilmektedir. Yabancı dil şartı ve üniversite mezunu olma şartı bulunmamaktadır. Eğitim kursu iki bölümden oluşmaktadır. 8 ay süren ilk bölümde, adaylar rehberlik teknikleri konusunda eğitilmekte, haftada sekiz saatlik ders almaktadırlar. İşlenen temalar arasında iletişim becerileri, sunum becerileri, çatışma yönetimi, problem çözme, tur planlama, müşteri hizmetleri, sağlık ve güvenlik konuları bulunmaktadır. Dersler dışında hafta sonları uygulamalı eğitimler verilmektedir. 6 ay süren ikinci bölümde, adaylar İngiltere'nin belirli bölgelerine odaklanarak, İngiltere'deki belirli alanlara rehberlik etme konusunda kendilerini eğitmek için tarihi mekânlara odaklanmaktadırlar (The Guild of Registered Tour Guide, 2021).

İskoçya'da rehberlik eğitim süreçlerinin biraz daha yoğun olduğu görülmektedir. Adayların eğitim süreçleri Edinburgh Üniversitesi tarafından verilmekte olup eğitimini başarı ile bitirenlere İskoç Turist Rehberleri Birliği tarafından lisans verilmektedir. Rehber adaylarının eğitim süreçleri 2 yıl devam etmektedir. Bu süre içerisinde tarih, coğrafya, toplum bilimleri, rehberlik teknikleri ve yerel çevre üzerine 3 aşamalı bir eğitim görmektedirler. Buna ek olarak, adaylar İskoçya çevresinde yedi gün süren iki tur ve birkaç günlük geziler de yapmaktadırlar. Adayların lisans alabilmeleri için adayın her bir kısımdan olası tüm puanların en az %70'ini alması gerekmektedir (Scottish Tourist Guides Association, 2021).

Yunanistan'da rehberlik eğitime başvuru şartlarında lise diploması ve akıcı Yunanca bilgisi aranmaktadır. Ayrıca alanı ile ilgili dersleri 30 aylık süreçte alarak bu eğitimden başarılı olması ve seçilen yabancı dil üzerinden belirli bir puan almaları gerekmektedir (World Federation of Tourist Guide Associations, 2021).

İzlanda rehberlik eğitim sistemi, başvuru sahiplerinin üniversite diploması sahibi olması, en az 21 yaşında olması ve İzlanda diline hâkim olması gibi çeşitli koşulları istemektedir. Rehber adaylarının eğitimleri bir yıl sürmekte ve 26 hafta boyunca akşamları 444 ders saati işlenmektedir. Eğitim müfredatlarında yer alan dersler arasında rehberlik teknikleri, sunum becerileri, grup psikolojisi, jeoloji, coğrafya, tarih, sanat, yabancı diller ve ilk yardım eğitimi mevcuttur. Her ders bölümü ayrı ayrı yapılmakta olup her bölümden sonra adaylar teste tabi tutulmaktadır. Başarılı olmak için adayların en az %70 başarı puanı alması gerekmektedir. Teorik bölümün sonunda adaylar, İzlanda'da teorik ve pratik becerilerini göstermeleri gereken 6 günlük bir tura çıkmaktadırlar (World Federation of Tourist Guide Associations, 2021).

Gorenak ve Gorenak, (2012), turist rehberlerinin eğitime yönelik *Slovenya* üzerine yapmış oldukları araştırmada rehberin iyi iletişim becerileri, olumlu çalışma tutumu, sakin kişiliği, dürüstlüğü, kendini iyi organize etmesi, en az bir yabancı dile hakim olması gibi bazı yatkınlıklara sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir. Önceden belirlenmiş bir eğitim programı olmamakla beraber eğitim programları ihtiyaca göre oluşturulmaktadır. Bu eğitime katılmak için, 18 yaş ve üzeri, en az lise düzeyi eğitim ve en az bir yabancı dili bilme koşulu aranmaktadır. *Slovenya*'da turist rehberi adaylarının eğitim süreçleri incelendiğinde üç aşamalı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. İlk bölümde adayın tek bir destinasyonun tüm yönlerini içeren bir dönem ödevi hazırlaması gerekir. İkinci kısımda sınav kurulunun adayla çeşitli konularda mülakat yaptığı sözlü sınavdır, bu kısma coğrafya, tarih, etnoloji, psikoloji, sanat tarihi ve turizmde iş organizasyonu gibi alanlar girmektedir. Son bölüm, birkaç adayın sınav kurulu ile birlikte *Slovenya* çevresinde bir günlük bir tura çıktığı ve her adayın kendi tur bölümünü sunduğu pratik bir testtir. Sınavın birinci bölümünden ikincisine ve ardından üçüncüsüne geçebilmek için her bölümün başarıyla tamamlanması gerekir ve aday tüm süreci başarıyla tamamladıktan sonra turist rehberi veya tur yöneticisi olabilmekte ve *Slovenya* Cumhuriyeti Ticaret

Odası'ndan lisans alabilme imkanına sahip olmaktadır (Gorenak, ve Gorenak, 2012:289; World Federation of Tourist Guide Associations, 2021).

İtalya'da turist rehberi olabilmenin başlıca şartı rehberlik edilecek bölge hakkında derin ve geniş çaplı bilgiye sahip olmak ve lisans sınavını başarılı bir şekilde vermiş olmeğitimiştir. *İtalya*'da rehber adaylarının çalışma kartı alabilmeleri için, yerel yönetimlere kayıt yaptırılmaları ve rehberlik etmek istedikleri alanla ilgili tüm bilgilerinin test edildiği bir sınavı geçmeleri gerekmektedir. Örneğin, Toskana bölgesi için uzmanlaşmak isteyen bir rehber adayı, yemek, tarih, sanat, müzeler, dini kurumlar ve coğrafya dahil olmak üzere bölge hakkında birçok konuda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Kısaca, rehber adayları *İtalya*'da lisanslı bir tur rehberi olabilmek için hem yazılı hem de sözlü bir dizi sınavdan geçmeleri gerekmektedir. Yabancı dil bilgisine dair herhangi bir zorunluluk bulunmamaktadır (Tanrısever vd., 2019; Romanjourneys,2021).

Türkiye'de Turist Rehberi Olabilme Koşulları

Turizm eğitimi üzerine yapılan araştırmaların literatürde sıklıkla üzerinde durulan bir konu olduğu (Ağaoğlu, 1991; Aksu, ve Bucak, 2012), turist rehberliği eğitimi üzerine yapılan çalışmaların ise 2012'den sonra hız kazandığı ifade edilebilir. 2012 sonrası turist rehberliği eğitimine yönelik ilginin artmasında 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun yürürlüğe girmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Meslek kanunundan önce çalışmaların var olduğu (Değirmencioğlu, 2001; Soykan, 2002) ancak özellikle 2013 yılından sonra konu üzerine yapılan araştırmaların hız kazandığı görülmektedir (Yenipınar, ve Zorkirişçi, 2013; Çokişler ve Öter, 2014; Eker, ve Zengin, 2016; Temizkan ve Ergün, 2018; Çakmak, ve Dinçer, 2018; Sezerel, ve Özoğul, 2019; Tanrısever, Bektaş ve Koç, 2019; Yenipınar ve Kardaş, 2019). 2012 yılı öncesinde de rehberliğe ilişkin usul ve esaslara dair uygulamalar ve düzenlemeler olsa da rehberliğin bir meslek olarak sayılması ve kendi kanunun, ilkelerinin ortaya konulması Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na dayandırılmaktadır. Türkiye'de turist rehberi olabilme koşullarının değişen zaman içerisindeki uygulamaları aşağıda yer almaktadır.

Turist rehberliği eğitimi, 1995 yılına kadar Turizm Bakanlığı nezdinde, üç ve altı aylık kurslar şeklinde düzenlenmiştir. 1995 yılında yönetmeliğe getirilen ek madde ile eğitimin fakültede ve yüksekokullarda yürütülmesi hedeflenmiştir. 1997 yılında ilk olarak Erciyes Üniversitesine bağlı Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nda lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi verilmeye başlanmıştır. Böylece Kültür ve Turizm Bakanlığı kursları ve iki yıllık meslek yüksekokulları ve lisans eğitimi ile birlikte üç farklı eğitim sistemi günümüze kadar süregelmiştir (Yenipınar, ve Zorkirişçi, 2013).Günümüz için, bu eğitim sistemine yüksek lisans eğitimi de dâhil edilmektedir. Turist rehberliği yüksek lisans mezunu kişiler de eğitim şartını sağladığı için diğer istenen eğitim gezisi ve dil puanı şartını sağlamaları halinde ruhsatname alabilmektedirler.

2020 yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu incelendiğinde, 36 üniversitede Turizm Rehberliği programı bulunduğu görülmektedir. Ön lisans düzeyinde 22 üniversite olmak üzere toplam 40 Turist/Turizm Rehberliği Programı'nın yer aldığı görülmektedir (Eser ve Haşimoğlu, 2020:227). Genel olarak ifade edildiğinde, üniversitelerin turist/turizm rehberliği bölümlerinin ön lisans, lisans veya yüksek lisans programlarından (TUREB haricinde) mezun olmak, ilk şartlardan birisidir. Diğer şart ise ÖSYM'nin yapmış olduğu Yabancı Dil Sınavı'ndan veya Turist Rehberleri Birliği'nin (TUREB) düzenlemiş olduğu yabancı dil sınavından 75 ve üstü puan almış olma şartı aranmaktadır. Birliğin yapmış olduğu uygulama gezilerine katılarak en az bir bölgeyi tamamlamış olmak, aranan diğer şarttır. Bütün gerekli şartları yerine getiren adaylara Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ruhsatname verilmektedir (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, 2012).

Türkiye'de Turist Rehberlerinin Dil Eğitimi

Uluslararası turizm pazarına hitap eden ülkeler için turizm çalışanlarının yabancı dil bilme gerekliliği zaruridir. Rehberlerin yerli turistlerin yanı sıra yabancı turistlerle uzun süreli ve geniş yelpazeli konularda iletişim kurduğu düşünüldüğünde yabancı dile hakim olmalarının önemi ortaya çıkmaktadır. Rehber, bir destinasyon ile ziyaretçiler arasındaki bağlantıyı kuran aracı olması nedeniyle, her iki kültürün dilini de iyi derece bilmesi ve konuşması gerekmektedir (Turan, 2017). Yabancı bir coğrafya ve farklı bir kültür içerisinde kendisini bulan turistler kendi dillerini konuşacak turizm çalışanlarına ihtiyaç duymaktadır. Bu gerekliliği ve ihtiyacı anlamış çoğu ülke, turistin kendi dilinde rehberlik hizmeti alabilmesini sağlamak amacıyla çeşitli dillerde rehberlik hizmeti vermektedir (Cohen ve Cooper, 1986). Turist rehberi, iki kültür arasındaki iletişimin kurulması başta olmak üzere buna bağlı ortaya çıkabilecek sorunları ve anlaşmazlıkları çözüme kavuşturma imkanı sağlamaktadır (Güzel ve Koroğlu, 2014). Turist rehberliği eğitimi üzerine yapılan çalışmalarda genel olarak eğitim kurumlarının ders içeriklerinin belirlenmesi, ders içeriklerinin mesleğin icrasında yeterliliği ve

rehberlerin dil eğitimi üzerine konular ele alındığı görülmektedir (Cansu ve Tanrısever, 2020; Eser ve Haşimoğlu, 2020; Yenipınar ve Kardaş, 2019; Temizkan ve Ergün, 2018; Yenipınar, ve Zorkirişci, 2013; Değirmencioğlu, 2001). Bu bağlamda, konuya ilişkin yapılan çalışmalara aşağıda kısaca değinilmiştir.

Eser ve Haşimoğlu (2020: 225) turist rehberliği mesleğinin özü olan kültürlerarası iletişimin gerçekleşmesinde “farklı dillerde rehberlik hizmeti” gerekliliğini vurgulamıştır. Turist rehberliği eğitiminde rehberlere kazandırılması beklenen önemli bir beceri de yabancı dil eğitimidir. Duman ve Mil’in 2008 yılında turist rehberliği eğitimi üzerine yapmış oldukları çalışmada rehberlerin eğitimlerine yönelik değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Başlıca değerlendirmeler; üniversiteye girişte yabancı dilin yanı sıra öğrencinin kültürel bilgi düzeyi, ifade ve temsil yeteneği gibi temel göstergelerin de dikkate alınması gerektiği yönündedir. Böylece, yaşanan yabancı dil sorununa daha temelde bir çözüm sağlanabileceği iddia edilmiştir. Günümüzde ise turist rehberliği ön lisans programlarına TYT puanı ile lisans programlarının tamamına ise dil puanı ile öğrenci alınmaktadır (ÖSYM, 2021). Cansu ve Tanrısever (2020), rehberlerin dil eğitimi üzerine yaptıkları güncel çalışmada, turist rehberliği eğitimi veren kurumlardan alınan yabancı dil eğitiminin yeterliliğine dair değerlendirmede bulunmuşlardır. Araştırma sonucunda, üniversitede yabancı dil eğitimi alan turist rehberlerinin çalışma kartı alabilmek için yeterli yabancı dil bilgisini öğrenerek mezun olduklarını ancak, mesleklerini yürütmeleri için gerekli olan dil eğitiminin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Nihai olarak, bu yetersiz dil eğitimi de yabancı dil anlamında rehberin mesleğini yürütmesinde sorun yaratan bir unsur olarak gündeme gelmektedir. Yazarlar, turist rehberliği ön lisans programlarında başta İngilizce olmak üzere, Rusça, Almanca, Fransızca, İspanyolca, Japonca, Arapça ve Farsça ile toplam sekiz farklı yabancı dil eğitimi verildiğini tespit etmişlerdir. Lisans programlarında ise İngilizce başta olmak üzere, Rusça, Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Çince, Japonca, Arapça, Yunanca, Bulgarca ve Osmanlıca ile toplamda 12 farklı yabancı dil eğitiminin verildiğini belirtmişlerdir.

Tablo 1’de Türkiye Turist Rehberleri Birliği’nin (TUREB) resmi sayfasından alınan yabancı dillere göre çalışma kartına sahip rehber sayılarına ilişkin bir tablo yer almaktadır. Tabloda, 2019-2022 yıllarında rehberlik yapılan yabancı dillere göre rehber sayıları karşılaştırmalı olarak verilmiştir (Bazı rehberler 1’den çok dilde rehberlik yapmaktadır).

Tablo 1. Konuşulan Yabancı Dillere göre Türkiye’de Turist Rehberi Sayısı (2022)

Yabancı Dil	Rehber Sayısı		Yabancı Dil	Rehber Sayısı	
	2019	2022		2019	2022
Almanca	1639	1632	İspanyolca	844	962
Arapça	403	416	İsveççe	28	28
Arnavutça	1	2	İtalyanca	549	547
Boşnakça	8	15	İzlandaca	1	1
Bulgarca	240	269	Japonca	590	594
Çekçe	6	7	Korece	33	35
Çince	329	359	Lehçe	51	57
Danimarkaca	8	8	Litvanca	3	2
Endonezce	154	178	Macarca	23	25
Ermenice	7	7	Makedonca	8	10
Farsça	40	46	Norveççe	32	32
Fince	8	11	Portekizce	391	396
Fransızca	1117	1126	Romence	23	24
Gürcüce	2	6	Rusça	754	856
Hırvatça	24	28	Sırpça	45	49
Hintçe	2	2	Slovakça	3	3
Hollandaca	236	235	Tayca	1	1
İbranice	24	25	Urduca	9	9
İngilizce	7350	7866	Yunanca	145	150

*Toplam Rehber Sayısı: 12097

Kaynak: TUREB, 2022

Tablo 1 dikkatli bir şekilde incelendiğinde bazı dillerde rehber sayılarının arttığı (örn., İngilizce, Arapça, Bulgarca, Portekizce), bazı dillerde rehber sayılarının sabit kaldığı (örn., Ermenice, Danimarkaca, Tayca) ve bazı dillerde ise az da olsa düşüş olduğu (Almanca, Litvanca) göze çarpmaktadır.

Turist rehberlerinin, rehberlik yaptıkları dile/dillere göre çoğunluğunun İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca ve Rusça dillerinde yoğunlaştığı görülmektedir (TUREB, 2020). Duman ve Mil (2008), ihtiyaca uygun nitelikli turist rehberi yetiştirilmesinin önündeki en önemli engellerden birisinin ön lisans ve lisans düzeyinde İngilizce dil eğitimine ağırlık verildiği için bu dildeki rehber sayısında bir enflasyon olduğundan bahsetmişlerdir. Aynı konunun hala geçerliliğini sürdürdüğü görülmektedir.

Tablo 2’de 2016-2017-2018 yıllarında Türkiye’ye gelen yabancı ziyaretçilerin ülkelerine dair veriler yer almaktadır.

Tablo 2.Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Başlıca Ülkelere Göre Sayıları ve Payları

Ülkeler	2016	%	2017	%	2018*	%
Rusya Fed.	866,256	3.42	4,715,438	14.55	5 964 613	15.10
Almanya	3,890,074	15.34	3,584,653	11.06	4,512,360	11.43
Bulgaristan	1,690,766	6.67	1,852,867	5.72	2 386 885	6.04
Birleşik Krallık	1,711,481	6.75	1,658,715	5.12	2 254 871	5.71
Gürcistan	2,206,266	8.70	2,438,730	7.52	2 069 392	5.24
İran	1,665,160	6.57	2,501,948	7.72	2 001 744	5.07
Ukrayna	1,045,043	4.12	1,284,735	3.96	1 386 934	3.51
Irak	420,831	1.66	896,876	2.77	1 172 896	2.97
Hollanda	906,336	3.57	799,006	2.47	1 013 642	2.57
Azerbaycan	606,223	2.39	765,514	2.36	858 506	2.17
Fransa	555,151	2.19	578,524	1.79	731 379	1.85
Yunanistan	593,150	2.34	623,705	1.92	686 891	1.74
Polonya	205 701	0.81	296 120	0.91	646 365	1.64
Belçika	413,614	1.63	419,998	1.30	511 559	1.30
ABD	459,493	1.81	329,257	1.02	448 327	1.14
İsveç	320,580	1.26	289,134	0.89	384 397	0.97
Diğer	7,796,088	30.75	9,374,814	28.9	12,457,640	31.5
TOPLAM	25,352,213	100.0	32,410,034	100.0	39,488,401	100.0

* Sıralama son yıl değerlerine göre yapılmıştır.

Kaynak: Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği, 2019

Tablo 2’ye bakıldığında, Türkiye’ye en çok turist gönderen ülkeler (belirli yıllarda sıralamalar değişse de) Rusya, Almanya, Bulgaristan, İngiltere, Gürcistan, İran şeklinde devam ettiği görülmektedir. Tablo 2 ve Tablo 1 değerleri birlikte değerlendirildiğinde, İngilizce, Almanca ve Rusça dili bilen rehberlerin sayılarının yeterli olduğu söylenebilir. Ancak, Bulgarca (269 kişi), Gürcüce (6 kişi) ve Farsça (46 kişi) bilen rehber sayısının ülkeye gelen turist sayılarına göre kıyaslandığında oldukça az olduğu düşünülmektedir. Nadir dillere ait rehber ihtiyacı, son yıllarda farklı milletlerden ziyaretçilerin turistik taleplerindeki artışla kendini daha çok hissettirmektedir. Anadilleri dışında farklı bir dili bilmeyen turistlerin turlara katılma istekleri ve talepleri, rehberlerin konuştukları dilleri çeşitlendirmeleri adına itici güç olabilir (Eser ve Haşimoğlu, 2020).

Yöntem

Yürütülen araştırmanın amacı, turist rehberi olabilmek için yabancı dil bilme gerekliliğinin (şartının) çeşitli ülkelerin turist rehberliği mevzuatları ve uygulamaları ile kıyaslamalar yaparak incelemek ve değerlendirmelerde bulunmaktır. Araştırma, amaca dayalı olarak yapılan sınıflamalardan betimleyici araştırma türünün özelliklerini taşımaktadır. Tanımlama ve açıklama amacı taşıyan betimleyici araştırmanın odağında, araştırılan durumun mevcut halinin ifade edilmesi yer almaktadır. Var olan durumun anlamlandırılmasına yönelik yürütülen araştırmalar tanımlayıcı özellik taşımaktadır (Ural ve Kılıç, 2013: 18-19). Dünyadan örneklerle turist rehberliği eğitimi müfredatında yabancı dil öğrenme koşullarına dair süreçlerin belirlenmesi araştırmanın betimleyici özelliğini yansıtmaktadır. İkincil verilere dayalı olarak araştırma yürütülmüştür. Araştırma amacına uygun olarak çalışmanın verileri için ULAKBİM, Social Science Research Network Directory of Open Access, Ebscohost, Scopus, Sage, Emerald ve Oxford University Press veri tabanlarından 10.06.2021-09.10.2022 tarihleri arasında “turist rehberliği eğitimi/tour guiding training” ve “turist rehberliğinde dil eğitimi/ foreign language learning for tour guiding” anahtar kelimeleri kullanılarak detaylı tarama yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların bir meslektaş tarafından değerlendirilmesi istenerek akran değerlendirmesi (member checking) sağlanmıştır (Creswell ve Miller, 2000). Araştırma süresince ve yazım esnasında etik kurallara ve atıf/alıntılama kurallarına riayet edilmiştir.

Bulgular

Turist rehberliği neredeyse bütün dünya ülkelerinde var olan bir meslektir. Bu kısımda, farklı ülkelerin rehberlik dil eğitimine yönelik düzenlemeleri ve şartlarına dair incelemelere yer verilmektedir. Bu kapsamda farklı ülkelerdeki rehberlik mesleğine yönelik yabancı dil bilme şartı ve mesleğin kanunla düzenleme/korunma durumuna dair bilgiler derlenerek Tablo 3’e aktarılmıştır.

Tablo 3. Turist Rehberliğinde Yabancı Dil Şartının Ülkelere Göre Dağılımı

Ülke	Dil Şartı	Kanunla Düzenlenmesi
1-Amerika B.D.	Yabancı dil şartı YOK	HAYIR
2-İngiltere	Yabancı dil şartı YOK	HAYIR
3-İskoçya	Yabancı dil şartı YOK	HAYIR
4-Yunanistan	Yabancı dil şartı VAR (Ayrıca akıcı Yunanca istenmekte)	EVET
5-İtalya	Yabancı dil şartı YOK	EVET
6-İzlanda	Yabancı dil şartı YOK	HAYIR
7-Çin	Yabancı dil şartı YOK	TURİZM KANUNU İÇİNDE EVET
8-Singapur	Yabancı dil şartı YOK	HAYIR
9-Tayland	Yabancı dil şartı YOK	EVET
10-Romanya	Yabancı dil şartı YOK	EVET
11-Fransa	En az iki yabancı dil şartı VAR	EVET
12-İspanya	En az bir yabancı dil şartı VAR	BİRÇOK BÖLGEDE EVET
13-Rusya	En az bir yabancı dil şartı VAR	BÖLGESEL YASALARA GÖRE EVET
14-Avusturya	En az iki yabancı dil şartı VAR	EVET
15-Kanada	En az bir yabancı dil şartı VAR	EVET
16-Slovenya	En az iki yabancı dil şartı VAR	EVET
17-Hırvatistan	En az bir yabancı dil şartı VAR	EVET
18-Hong Kong	En az bir yabancı dil şartı VAR	EVET
19-Japonya	En az bir yabancı dil şartı VAR (İng.)	EVET
20-Mısır	En az bir yabancı dil şartı VAR	EVET
21-Danimarka	En az bir yabancı dil şartı VAR	HAYIR
22-Macaristan	En az bir yabancı dil şartı VAR	EVET
23-Hollanda	En az bir yabancı dil şartı VAR	HAYIR
24-Portekiz	En az iki yabancı dil şartı VAR	HAYIR
25-Malta	En az iki yabancı dil şartı VAR	EVET
26-G. Kıbrıs R. C.	En az bir yabancı dil şartı VAR	EVET
27-Almanya	Acente veya belediyelere bağlı olarak VAR	HAYIR

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Yürütülen araştırmada tek bir kıta veya coğrafyaya yönelik araştırma yerine olabildiğince çeşitli ve farklı bölgelerdeki (örneğin, Avrupa, Asya gibi) ülkelere yönelik araştırma yürütülmüştür. Tablo 3 genel olarak değerlendirildiğinde, turist rehberi olabilmek koşullarında yabancı dil şartı arayan ülkeler olduğu gibi yabancı dil önkoşulu olmayan ülkelerin de olduğu görülmektedir. Amerika, İngiltere ve İskoçya gibi ülkelerin ana dilleri İngilizce olması ve İngilizcenin küresel bir iletişim dili olması nedeniyle bu ülkelerde yabancı dil şartının olmaması anlaşılır görülmektedir (Gorenak, ve Gorenak, 2012:290). Bazı ülkelerde ise yabancı dil şartı yokken kendi dillerini iyi derece bilme şartı aranmaktadır. Örneğin, İzlanda kendi dillerini iyi derece de bilme şartı aranmaktadır (World Federation of Tourist Guide Associations, 2021). Dünya turizm istatistiklerinde önemli yere sahip olan Fransa, İspanya, Portekiz, Hong Kong başta olmak üzere birçok ülkede turist rehberlerinin en az bir yabancı dil bilmesi mesleğe kabulde önkoşul olarak aranmaktadır (Tanrısever vd., 2019). Üstelik Fransa, Portekiz ve Malta gibi ülkelerde en az iki yabancı dil bilme şartının arandığı görülmektedir. Turist rehberliği mesleğinin kanun tarafından korunup korunmadığına bakıldığında ise birçok ülkede turist rehberliğine dair kanuni düzenlemenin olduğu görülmektedir. Yine, rehberliğe dair kanuni düzenlemenin olmadığı ülkelerin de azımsanamayacak kadar fazla olması dikkat çekici bir bulgudur.

Sonuç ve Öneriler

Yürütülen bu araştırmada, turist rehberliğinde yabancı dil şartının gerekliliğinin küresel örneklerle incelenmesi ve değerlendirilmesine yer verilmiştir. İncelenen 27 ülkeden 9'unda (%33) turist rehberliği eğitimi ve icrasında yabancı dil şartı zorunluluğu bulunmamaktadır. 18 ülkede ise (%67) yabancı dil öğrenme/konuşma şartı aranmaktadır. Yabancı dili zorunlu kılan ülkelerin genellikle dünyada yoğun olarak turist çeken ülkeler (Fransa, İspanya, Yunanistan...) oldukları görülmüştür. Zorunlu kılmayanların ise İngilizce konuşulan (ABD, İngiltere, İskoçya...) ya da büyük ekonomik güç sahibi (Çin) ülkelerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Dünyanın farklı ülkelerinde rehberlik eğitime ilişkin uygulamalar farklılık gösterdiği gibi dil kriterleri ve şartlarına ilişkin farklılıklar da göze çarpmaktadır. Rehberlik eğitimi, kamu kurumları üzerinden (Turizm Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı veya üniversiteler, belediyeler), veya özel kurumlar (farklı kurs ve sertifika sağlayan kurumlar, seyahat acentaları, tur operatörleri) ya da yarı kamu yarı özel (Rehberlik Eğitimi Enstitüleri gibi) çok çeşitli yelpazede yürütülmektedir. Yabancı ülkelerin turist rehberliği eğitiminde turist rehberliği teorik bilgilerinin yanı sıra (tarih, sanat tarihi, arkeoloji, coğrafya, meslek etiği, mevzuat ve yasalar) gibi derslerin ortak olarak yer aldığı görülmektedir. Ayrıca, rehberlik eğitimi veren neredeyse bütün ülkelerde eğitim süresi değişkenlik göstermekte ve eğitim amaçlı gezilerle turist rehberliği pratik eğitimi de verildiği görülmektedir.

Farklı ülkelerin rehberlik eğitimi biçimlerini ve içeriklerini inceleyen Tanrısever vd., (2019) rehberlik eğitiminde ve rehber olabilmek için aranılan en önemli ortak şartın ana dil haricinde en az 1 yabancı dili akıcı bir şekilde konuşabilmek olduğunu ifade etmiştir. Türkiye'nin turizm pazarında oldukça geniş yelpazedeki coğrafyalara (örn., Asya-Pasifik, Ortadoğu vb.) yönelik tanıtım çalışmalarını yürütmesi, ülkeye gelen turistlerin milliyetlerinin de oldukça farklılaşacağını göstermektedir. Bu noktada, dünyanın farklı coğrafyalarından ülkeye gelen ve kendi dili haricinde farklı bir dil bilmeyen ziyaretçilere kendi diliyle iletişim kuracak kültür elçilerine/rehberlere ihtiyaç duyulması kaçınılmazdır. Tablo 3'de yer aldığı üzere küresel turizm pazarında güçlü konuma sahip ülkelerin ağırlıklı olarak rehberlerde yabancı dil şartını aramaları da bu durumun bir göstergesidir.

İncelenen ülkelerin çoğunluğunda turist rehberliğine yönelik kanuni düzenlemenin olması araştırmanın diğer bir dikkat çeken bulgusudur. Hiç şüphesiz ki bir mesleğe yönelik hazırlanan kanun mesleğin haklarını güvence altına alan, aynı zamanda uygulama standartları ile mesleğin kalitesinin ve profesyonelliğinin kazandırılmasını sağlayan resmi kararlardır. 6326 Turist Rehberliği Meslek Kanunu (2012) ve akabinde Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği (2014) ile ülkedeki tüm turist rehberliği eğitimine, sertifika programlarına ve mesleğin icrasına ve daha birçok konuya dair düzenlemeler ve standartlar getirilmiştir. Böylece, sertifika programlarına, meslekte uzmanlaşmaya dair, mesleğin yürütülmesi esnasında karşılaşılan sorunlara dair çözüm önerileri getirilerek standartlaşma yoluna gidilmiştir.

Farklı ülkelerin turist rehberlerine yönelik yabancı dil ölçütlerinin/kriterlerinin incelendiği bu çalışmada, yer verilmesi gereken önemli bir konu da rehber adaylarının dil eğitimi konusudur. Üniversite eğitimi bağlamında lisans turizm rehberliği programlarına başvuru koşulunun dil alanı üzerinden yapılması, hem lisans düzeyinde turizm programlarının öğrenci alımında standart bir uygulama yakalanmasını hem de bu programların önemini ve programa yönelik ilginin artmasını sağlamıştır. Ancak, konuya ilişkin yapılan diğer çalışmalar, özellikle yabancı dil eğitimi bağlamında eksikliklerin ve ortak ölçütlerin olmamasını tespit etmesi bakımından üzerinde durulması gereken diğer bir konudur. Çelikkanat Paslı ve Paslı (2022), tarafından turizm rehberliği

lisans bölümlerinde verilen yabancı dil derslerini incelemek üzere yapılan çalışmada, üniversitelerin ders içeriklerinde yabancı dil eğitiminde standart olmadığı ve birçok üniversitede ders planında yer alan yabancı dil derslerinin önceki yıllara göre değişiklik gösterdiği belirtilmiştir. Benzer şekilde, Kürçü (2017), 3. Turizm Şurası'nda İngilizce yabancı dil eğitiminin yaygın olması ve yabancı dil eğitiminde başarının yakalanamaması gibi sorunların turist/turizm rehberliği eğitiminde karşılaşılan güncel sorunlar olduğunu belirtmiştir. Turist rehberliği müfredatlarını inceleyen Cansu ve Tanrısever (2020:40) ön lisans ve lisans programlarında yabancı dil dersleri, saatleri ve verildiği senelerde belirlenmiş herhangi bir ölçüt bulunmadığını ifade etmiştir. Ayrıca, 2016 yılında düzenlenen 9. Akademik Turizm Rehberliği Eğitimi Arama Konferansı'nda Turist rehberliği bölümlerinin dil eğitiminde eksikliklerin olması, mezun olan öğrencilerin dil yeterliliğinin olmaması gibi sorunların konferansta çözüm aranan temel konular olması yine çözüm bekleyen konular olarak göze çarpmaktadır. Bütün bunların yanı sıra rehberler üzerine yapılan bir araştırmada, bölge ve üniversite fark etmeksizin verilen yabancı dil eğitimlerinin etkisinin olmadığını tespit edilmesi (Cansu ve Tanrısever, 2020) oldukça çarpıcı bir sonuçtur. Bu noktada, alınan yabancı dil eğitimlerindeki eksikliklerin ve/veya sorunların tespit edilerek bir çözüme kavuşturulması belki de rehberlik için istenen şartlar arasında olan yabancı dil puanı/bilgisi gerekliliği üzerine yapılan tartışmalara da noktayı koyabilir.

Diğer önemli bir konu ise rehberlik eğitim müfredatlarındaki yabancı dil derslerinin türleridir. TUREB'in istatistiklerine göre 12097 rehberin 10624'ünün üç dil üzerinden (İngilizce, Almanca, Fransızca) çalışma kartlarını aldıkları (bazı rehberler birden fazla dilde rehberlik yapıyor olabilir) düşünüldüğünde farklı dillerin önemi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, iki ve üzeri dil bilgisine sahip rehber sayısı 1473 kişidir. Toplam rehber sayısı düşünüldüğünde oldukça düşük bir rakamdır. Bu noktada, özellikle farklı dillerin rehber adaylarına kazandırılmasında üniversitelere temel sorumluluk düşmektedir.

Farklı dillerin önemini ve potansiyelini vurgulayan Eser ve Haşimoğlu (2020), TUREB'in İngilizce ve Almanca gibi yaygın dillerde dil ekletme sınavını her sene açtığını bu nedenle, turist rehberi enflasyonunun yaşanması gibi bir soruna neden olduğunu belirtmiştir. Nadir dillerin belirlenmesi üzerine yapılan çalışmalarda Çince, Korece, Japonca, Arapça, Yunanca, İspanyolca, İtalyanca, Portekizce, Rusça, Lehçe, Korece, Romence, Urduca, Bulgarca, Boşnakça, Hollandaca, Sırpça, Hırvatça ve İsveççe gibi dillerin olduğu farklı araştırmalarda belirtilmiştir (İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; Çetin ve Kızılırmak, 2012). Ancak, Tablo 1'de görüldüğü üzere İspanyolca, Rusça, İtalyanca, Arapça ve Hollandaca dillerine sahip rehberlerin sayısı diğer nadir dillere oranla (örn., Yunanca, Hırvatça) daha fazladır. Bu noktada, stratejik düşünülerek günümüzde ve önümüzdeki yıllarda ülkeye gelen/gelecek olan turistlerin profilleri ve eğilimleri tahminlenerek nadir dillerin belirlenmesine daha rasyonel bir şekilde yaklaşılabilir.

Türkiye'nin gelecek yıllara yönelik turizm hedefleri (turizm stratejileri, eylem planları) doğrultusunda ilerleyebilmesi için hizmet niteliğini ve sunulan kaliteyi artırması gerekmektedir. Turist rehberliği müfredatlarının geliştirilmesi, özellikle dil eğitimi bağlamında, eğitimde küreselliğin yakalanması ve bu bağlamda da rehber olabilme kriterlerinin daha yüksek kaliteye odaklanması gerektiği düşünülmektedir. Rehberlik alanında üzerinde durulması gereken temel konulardan birisinin dil eğitiminin iyileştirilmesi ve çeşitlendirilmesi gerektiği konusu literatürde de sıklıkla vurgulanan bir konudur.

Dünyada yaygın olarak konuşulan İngilizce dili pek çok ülkede turist rehberlerinin öğrenmesi gereken bir dil olarak kendini göstermektedir. Diğer dillerin de ülkelerin ziyaretçi profiline göre farklılaştığı görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Çin yabancı dil şartı aramayan ve dünya turizminde gerek turist ağırlamada gerek dışa turist göndermede üst sıralarda yer alan ülkeler olarak dikkat çekmektedir. Bu ülkelerin ikisinde anadilleri İngilizce olmaları nedeniyle rehberlikte dil şartının olmaması normal karşılanmaktadır.

Türkiye, ağırlıklı olarak Türkçe konuşulmayan ülkelere turist kabul eden bir destinasyondur (TÜRSAB, 2020). Dünyanın önde gelen diğer turizm destinasyonlarında olduğu gibi Türkiye'de de turist rehberlerinin iyi düzeyde yabancı dil öğrenmeleri gereklidir. Yabancı dil bilmeyen bireylerin turist rehberi ruhsatnamesi sahibi olması mesleğin doğasına aykırı kaçmaktadır. Bu noktada, üniversitelerin turist rehberliği eğitim müfredatlarında yabancı dil eğitiminin neden yetersiz kaldığı farklı bir sorun olarak incelenmeli ve çözüm yolları oluşturulmalıdır. Ayrıca, bu alanda belirlenen kalitenin yakalanabilmesi için nesnel göstergelere ihtiyaç vardır. Bu göstergelerin başında ise istatistikler ve kurumsal raporlar gelmektedir. Ancak, örneğin "üniversiteden mezun olan rehberlerin kaçısı çalışma kartı alabiliyor?", "Türkiye'de yılda kaç kişi turist rehberliği ruhsatnamesi alıyor?", " yıllara göre mezunların yüzde kaçısı ruhsatname alabilmektedir?" gibi soruların cevaplarına ulaşmak mümkün olmamaktadır. Bu nedenle, rehberlik bölümü öğrencilerinin dil eğitimine ilişkin istatistiki bilgilerin yanı sıra, üniversiteden mezun olan rehber adaylarının mesleğine ilişkin temel göstergelerin oluşturulması ve kamuoyu ile paylaşılması son derece önemli bir konu olarak

değerlendirilmektedir. Öte yandan, yabancı dil barajına takılan turist rehberliği mezunlarının istihdamı sorunu için özel bir düzenleme ilgili kamu kurumları tarafından yapılabilir. Bu kişilerin turizmin diğer branşlarında (otel, restoran, ulaştırma, seyahat acentacılığı...) çalışabilmeleri için kolaylık sağlanmalıdır. Gelecekte hazırlaması planlanan genel ölçekli turizm meslek kanununda bu konunun ele alınması önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Ağaoğlu, O., K., (1991). *Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Etkenliği*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.
- Akademik Turizm Rehberliği Eğitimi Arama Konferansı, (2016). Sonuç raporu. 31.07.2021 tarihinde https://turizm.kastamonu.edu.tr/images/9_Akademik_Turizm_Arama_Konferans%C4%B1_Turizm_Rehberli%C4%9Fi_E%C4%9Fitimi_Sonu%C3%A7_Raporu.pdf adresinden alınmıştır.
- Aksoy, Z., (2020). Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Üniversitelerde Öğrenim Gören Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencilerinin İngilizcenin 4 Temel Dil Becerisine Yönelik Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı. Batman.
- Aksu, M., & Bucak, T. (2012). Mesleki turizm eğitimi. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2). 1-12.
- Albrecht, J. N., Moscardo, G., & Dwyer, T. (2021). Learning about learning in tourism: indigenous guide perspectives on their personal and professional development. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 46(2), 1-24.
- Ap, J., & Wong, K. K. (2001). Case study on tour guiding: Professionalism, issues and problems. *Tourism Management*, 22(5), 551-563.
- Apalı, Z. A. & Kırılar-Can, B. (2020), Turist Rehberliği Mesleğine Genel Bakış. E. Düzgün (Ed.). içinde: Örnek Olaylarla Turist Rehberliği (ss. 19-42). Ankara: Detay Yayıncılık.
- British Guild of Tourist Guides, (t.y.). About us. 10.07.2021 tarihinde <https://britainsbestguides.org/about-us/> adresinden alınmıştır.
- Cansu, E., & Tanrısever, C. (2020).Turist rehberlerinin yabancı dil eğitimleri üzerine bir araştırma. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 9(1), 26-44.
- Chowdhary, N., & Prakash, M. (2009). Tour guide training in India: A comparison of approach and content with other programs. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 8(2-3), 161-191.
- Cohen, E. (1985). The tourist guide: The origins, structure and dynamics of a role. *Annals of Tourism Research*, 12(1), 5-29.
- Cohen, E., & Cooper, R. L. (1986). Language and Tourism. *Annals of Tourism Research*, 13(4), 533-564.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*, 39(3), 124-130.
- Çakmak, T. F., ve Dinçer, F. İ. (2018). Turist rehberliği bölümleri ders programlarının “Türk Kimliği” açısından incelenmesi. *Uluslararası Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 67-75.
- Çelikkanat Paslı, N., & Paslı, M., M., (2022). Turist rehberliği lisans bölümlerinde verilen yabancı dil derslerinin incelenmesi. *Avrasya Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 21-30.
- Çetin, G., & Kızılırmak, İ. (2012). Türk turizminde kokartli turist rehberlerin mevcut durumunun analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 307-318.
- Dahles, H. (2002). The politics of tour guiding: Image management in Indonesia. *Annals of Tourism Research*, 29(3), 783-800.
- Değirmencioğlu, A. Ö. (2001). Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitimi Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 189-196.
- Duman, G., & Mil, Z. (2008). Turist rehberliği ve eğitimi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 5(4). 18.08.2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/117553> adresinden alınmıştır.

- Eker, N. ve Zengin, B. (2016). Turizm rehberliği eğitimi müfredatlarının uygulama yeterliliğinin profesyonel turist rehberleri bakış açısıyla irdelenmesi. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 5(2), 4-19.
- Eser, S. & Haşimoğlu, N. (2020). Turist Rehberliğinde Dil Seçimi ve Nadir Dillerin Önemi. *Turizm Akademik Dergisi*, 7(2), 225-240.
- European Federation of Tourist Guide Association, (t.y.). FEG Training. 25.12.2021 tarihinde <https://www.feg-touristguides.com/feg-training.php> adresinden alınmıştır.
- European Federation of Tourist Guide Association, (t.y.). Snatti - Guias de Portugal. 10.08.2021 tarihinde <https://www.feg-touristguides.com/snatti.php> adresinden alınmıştır.
- Gorenak, M., & Gorenak, I. (2012). Challenges in education of tour guides and tour managers. *Informatologia*, 45(4), 287-296.
- Güzel, F. Ö., & Koroğlu, Ö. (2014). Turist Rehberlerinin Liderlik ve Aracılık Rollerinin Tur Deneyimine Etkisi: Doğa Turları Üzerine Bir Araştırma. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(4), 939-960.
- Ham, S.H., & Weiler, B. (2002). Interpretation as the centrepiece of sustainable wildlife tourism. In *A global perspective* (pp. 35–44). (R. Harris, T. Griffin, & P. Williams Eds.). London: Butterworth-Heinemann.
- İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2012). Nadir Dilde Profesyonel Turist Rehberleri Geliyor. 06.07.2021 tarihinde <https://izmir.ktb.gov.tr/TR-76805/nadir-dilde-profesyonel-turist-rehberleri-geliyor.html> adresinden alınmıştır.
- Kürkçü, M., (2017). Turist rehberliği eğitimi sorunları, sektöre etkileri ve çözüm önerileri. (ss.264-274), (3. Turizm Şurası, 01-03 Kasım 2017) , Tebliğler Kitabı 2.Cilt, Ankara.
- ÖSYM, (2021). Merkezi yerleştirme ile öğrenci alan yükseköğretim lisans programları. 31.07.2021 tarihinde <https://www.osym.gov.tr/TR,2352/tablo-4-merkezi-yerlestirme-ile-ogrenci-olan-yuksekokretim-lisans-programlari.html> adresinden alınmıştır.
- Prakash, M., & Chowdhary, N. (2010). What are we training tour guides for?: India. *Turizam*, 14(2), 53-65.
- Roman Journeys, (t.y.). Licensed Tourist Guides. 26.12.2021 tarihinde <https://romanjourneys.com/licensed-tourist-guides/> adresinden alınmıştır.
- Salazar, N. B. (2005). Tourism and glocalization “local” tour guiding. *Annals of Tourism Research*, 32(3), 628-646.
- Samarathunga, W. H. M. S., & Jayathilake, P. M. B. (2018). Assessment of regional tour guide training programmes in Sri Lanka: Towards promoting tourism education. *SEUSL Journal of Marketing*, 3(1), 20.05.2021 tarihinde <http://www.seu.ac.lk/seuslrm/publication/volume3/no2/ASSESSMENT%20OF%20REGIONAL%20TOUR%20GUIDE%20TRAINING%20PROGRAMMES%20IN%20SRI%20LANKA%20TOWARDS%20PROMOTING%20TOURISM%20EDUCATION.pdf> adresinden alınmıştır.
- Scottish Tourist Guides Association (t.y.). Job Description. 10.07.2021 tarihinde <https://www.stga.co.uk/wp-content/uploads/2018/06/STGA-Training-Support-Administrator-Job-Description-.pdf> adresinden alınmıştır.
- Sezerel, H., & Özoğul, T. (2019). Öğrenciyi merkeze almak: Turist rehberliği eğitiminde uzman mantosu yaklaşımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 20(1), 167-197.
- Soykan, F. (2002). Profesyonel Turist Rehberliği Kurslarındaki Derslerin Yeniden Değerlendirilmesi ve Türkiye'nin Turizm Coğrafyası Dersine Eleştirel Yaklaşımı Turizm Eğitimi Konferansı– Workshop (11-13 Aralık 2002) Bildiriler Kitabı. Ankara: Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Tanrısever, C., Bektaş İ. & Koç, D.E., (2019). Dünyada Turist Rehberliği Eğitimi. *Turist Rehberliği Dergisi*, 2(1), 44-56.
- Temizkan, S. P., & Ergün, B. (2018). Türkiye’de turist rehberliği öğretiminin değerlendirilmesi. *Turist Rehberliği Dergisi*, 1(2), 95-104.

- Turan, A. (2017). The Role Of Tour Guides in Opening The Eyes of Tourists During A Slum Experience. In 5th International Research Forum on Guided Tours Conference (ss.58-69), Danimarka. 11.07.2021 tarihinde https://www.academia.edu/35312692/The_Role_of_Tour_Guides_in_Opening_the_Eyes_of_Tourists_During_a_Slum_Experience adresinden alınmıştır.
- TUREB (2022). Rehber İstatistikler. 05.09.2022 tarihinde <http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/> adresinden alınmıştır.
- TUREB (t.y.). Nasıl rehber olunur? 13.07.2021 tarihinde <http://www.tureb.org.tr/tr/Page/Detail/75> adresinden alınmıştır.
- Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, (2012). 06.07.2022 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=20339&mevzuatTur=Kuru mVeKuruluyonetmeliği&mevzuatTertip=5> adresinden alınmıştır.
- Turizm Ajansı, (2019). 600 yeni rehber geliyor... Nadir dil eğitimlerine burs verilecek. 26.08.2021 tarihinde <https://www.turizamajansi.com/haber/600-yeni-rehber-geliyor-nadir-dil-egitimlerine-burs-verilecek-h32039> adresinden alınmıştır.
- TURSAB, (2020). Milliyetlerine göre gelen yabancı ziyaretçiler. 10.10.2022 tarihinde <https://www.tursab.org.tr/istatistikler/milliyetlerine-gore-gelen-yabanci> adresinden alınmıştır.
- Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği (TTYD), (t.y.). Turizm istatistikleri.08.08.2021 tarihinde <https://ttyd.org.tr/Uploadfiles/DocumentFiles/53a3304f-38ab-4080-8288-361660672e2a.pdf> adresinden alınmıştır.
- Ural, A. & Kılıç, İ. (2013). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS İle Veri Analizi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Weiler, B., & Ham, S.H. (2002). Tour guide training: A model for sustainable capacity building in developing countries. *Journal of Sustainable Tourism*, 10(1), 52–69.
- Weiler, B., & Yu, X. (2007). Dimensions of cultural mediation in guiding Chinese tour groups: Implications for interpretation. *Tourism Recreation Research*, 32(3), 13-22.
- World Federation of Tourist Guide Associations, (t.y.). Qualification. 10.07.2021 tarihinde <https://wftga.org/about-us/education-of-tourist-guides-worldwide/#1526165806205-2bb20202-5835> adresinden alınmıştır.
- World Federation of Tourist Guide Associations, (t.y.). Education of tourist guides. 10.06.2021 tarihinde <https://wftga.org/about-us/education-of-tourist-guides-worldwide/#1526165753152-86e3208d-1dae> adresinden alınmıştır.
- Yenipınar, U., & Kardaş K. (2019). Turizm Rehberliği Bölümleri Müfredat Geliştirme Önerisi. *Journal of Travel and Tourism Research*, (14), 1-26.
- Yenipınar, U., & Zorkirişçi, A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde turist rehberliği eğitimi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 111-136.
- YÖK Atlas (2021). Turizm Rehberliği (Fakülte) Programı Bulunan Tüm Üniversiteler. 19.12.2021 tarihinde <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=11007> adresinden alınmıştır.
- Yu, X., & Weiler, B. (2006). Guiding Chinese group tours in Australia: An analysis using role theory. In B. Prideaux, G. Moscardo, & E. Laws (Eds.), *Managing tourism and hospitality services: Theory and international applications* (pp. 181–194). Wallingford, UK: CABI.
- Yu, X., Weiler, B., & Ham, S. (2002). Intercultural communication and mediation: A framework of analysing intercultural competence of Chinese tour guides. *Journal of Vacation Marketing*, 8(1), 75–87.
- Zhang, H.Q., & Chow, I. (2004). Application of importance-performance model in tour guides' performance: Evidence from mainland Chinese outbound visitors in HongKong. *Tourism Management*, 25(1), 81–9.